

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, hāt. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobē se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Napeta struna.

Da si naše sedanje ministerstvo in pa nemško-liberalni možje niso dobri, to ni nič več skrivno ali zakaj niso ti možje z ministerstvom zadovoljni, to pa zastopimo mi, ki ga več ali manj vendar-le podpiramo, sila težko. Nam še ono dosegmal ni najmanjše želje izpolnilo, unim pa še, če gre za pravo, le lasū ni skrivilo.

Kakor prej, tako še imajo vsepovsod vsaj pri nas ti nesrečni liberalci prvo besedo, človek torej res ne vé, čemu da je toliko repenčenje zoper ministerstvo od njih strani. Ali to repenčenje se godi in je nekaj časa sem že sila drzno. Ti ljudje se ti zaženó zoper ministra kar na lepem, malo drugače, kakor se kje pesje ščene včasih zažene zoper gospodarja.

Človek ni si mogel misliti, da bi ona odredba ministra za pravosodje, barona Pražaka, ki meri samo na višji sodniji v Pragi in Brnu, tedaj za česko in moravsko deželo, kedaj prišla v štajarskem deželnem zboru v razpravo. Praga in Brno še doslej nista blizu Gradca in torej, kar velja za sodnije v onih mestih, ne velja še zato ob enem že tudi za višjo sodnijo v Gradcu.

Škoda bi v tem se vé, da ne bila na nobeni strani. Kaj namreč odreduje ondi minister? — Malo, edino to, da se naj zapiše česki, kar se je česki vršilo v sodniji in nemški, kar se je govorilo nemški v njej. To je naravno in to se godi povsodi lahko, ako gospodje, ki sedé pri tacih mizah, znajo nemški pa tudi česki.

Zoper to bi tudi nihče kaj ne imel, ko bi namreč nemški gospodje znali česki, toda v tem grmu tiči zajec. Večina teh gospodov ne zna česki, zakaj ne? — Nemške krvi so in niso se marali, kó so bili mladi, učiti češčine. To je edino, v čemer tiči uzrok, da se toliko govori in še več piše zoper odredbo gospoda ministra.

Odredba pa je pametna, pravična in njej je to lastno, da se skrajša delo in torej tudi stroški za veliko. Po pameti bi se torej sodilo,

da je take odredbe vsak človek, dokler se ni s pametjo skregal, vesel. Ali temu ni tako. Vsi liberalni Nemci in sploh ljudje, ki sedé pod košem nemškega liberalizma, vidijo v tem nekako krivico za Nemce. Sinovi nemških starišev bi vsled te odredbe bojda po času prišli ob kruh.

Mogoče je to že ali potrebno — ne, potrebno ni. Ako znajo česki — za to samo velja ona odredba ministra —, sedé čisto lahko gospodje, naj so potlej že nemške ali česke ali tudi slovenske krvi, pri mizi najvišje sodnije v Pragi in Brnu. Ako pa česki ne znajo, ni sodnija, oni sami so si krivi, da ne sedé pri njej, čemu pa se niso učili, česar bi se lahko bili naučili?

Ali ona odredba velja samo za česko in moravsko sodnijo in ne sega nikam drugam, najmanje pa do višje sodnije v Gradcu. Težko je torej umeti, kako da pride v štajarskem dež. zboru v razpravljanje. „Obče spoštovani poslanec“ za mesto Ptuj in tov., g. dr. Ausserer ima to na rovašu. Mož, ki ni, če gre za pravo, pri nas doma in torej tudi le toliko vé, kaj je za nas prav, kolikor se zajec izpozna na bobenj — ta mož se sili našim nemškim liberalcem za vodjo in čudno, ti možje mu pustijo v časih prvo besedo.

Tako tudi pri seji dne 21. januarija v dež. zboru v Gradcu. In mož se je spravil na ono odredbo g. ministra; kar je minister odločil za višji sodniji v Pragi in Brnu, to je, Bog večni vé, po kateri poti prenesel kar za višjo sodnijo v Gradcu. V tem je v potu svojega obraza gg. poslancem dokazoval, da je za Nemce ogenj v strehi ter da se jim bode tudi v štaj. c. kr. službah trda godila, ako se ne postavijo sedaj na noge zoper odredbo g. ministra.

Resnica, „obče spoštovani poslanec“ za Ptuj in tov. ni v tem čisto krivo sodil, toda eno je vendar-le sam rad prezrl — to, da Gradec ni Praga, in dā slov. ljudstvo ni česko. Pravica bi to že bila ali sedanje ministerstvo še menda ni nikoli na to le mislilo, kamo-li

da bi hotelo slov. ljudstvu dati, kar veleva zdrava pamet.

Vse eno pa je nemška gospoda v štaj. dež. zboru potegnila za dr. Aussererjem in je vzprejela neko izjavo gledé one odredbe gosp. ministra. Ces. namestnik je sicer možem namignil, češ, da so v tem na krivi poti, ter da se vtikajo v reči, ki jih nič ne skrbé Knez Liechtenstein. vodja nemških konservativcev, jim je celo dokazal, da minister ni druga storil, kakor da je odločil, kar se je že doslej več ali manj na onih sodnijah godilo. Vse zastonj.

Naš poslanec g. M. Vošnjak jim je bil jasno dokazal, da je le slamnat mož, po katerem tepó ter bi storili bolje, ko bi ga pustili na miru, to je naj bi opustili izjavo zoper odredbo g. ministra, saj bi je še brž kó ne nič ne poznali. Čudno je v tem bilo, da mu je dež. glavlar ni pustil prebrati, ali pa se je kje bal, da bi se gospodje premislili, ko bi poznali odredbo?

Po tem pa se lahko vé, kaj da je ta izjava nemških liberalcev vredna. G. dr. Dominkuš jim je v izbrani in prisrčni besedi, kakor je to že njemu lastno, razodel, kaj sodi o celi stvari slov. ljudstvo. Besede velezaslužnega poslanca za Celjsko skupino kmečkih volilcev prinese naša denešnja priloga; iz njih se prepriča lahko vsak, kdor le hoče, da ima nemška liberalna gospoda debela ušesa, kjer gre za resnico in pravico. Izjavo ali kar je že bilo to, kar jim je bil besedljivi poslanec za Ptujsko mesto predložil, zoper odredbo g. ministra so se seveda vzprejeli.

Gospodarske stvari.

Ozebljenje rastlin.

(Konec.)

Zdaj so to tudi učenjaki po izkušnjah dopričali. Kožice rastlinskih celic so namreč tako krhke, da bi koj počile, ako se tekočina v njih vsled mraza nekoliko razširi. Ovi mehurčki v rastlini tudi niso do cela polni tekočine. Opozavali so tudi z drobnogledom, da v pozebljenih rastlinah mehurčki niso bili počeni. Devali so ozebljeno rastlino, preden jo je solnce bilo ogrelo, v mrzlo vodo, kjer se je počasi otalila, in videli so, da je bila popolnoma zdrava. Uzrok pozebu je torej prenašlo otaljenje. V mrazu se namreč vsa vlaknovina rastline iz navadne lege premakne. To njenemu življenju nič ne škoduje, ako se le počasi v prejšnjo lego vrnava, kar je takrat, kader se počasi tali. Ako pa bi se vlaknovina hipoma v navadno premaknila, kar se godi pri naglem otaljenju, to rastlino tako pretrese, da jo umori.

Kako bi se mogle rastline pozeba varovati? Kmetovalci so že marsikaj poskušali.

Včasih, kader se je po mrzlem dnevu na večer vjasnilo, so začeli po dolinah kuriti, da bi vrte in vinograde v dim zagrnili. Ali tenki vetrič, ki je tako skrivnostno v njih dihal, jim je raznesel kmalu ves dim. Drugi so odevali trsje s slamo. To bi bilo že dobro, ko bi bilo mogoče vse odeti. Ali l. 1876, ko je 25. majnika tisti hudi mraz bil, mi je pravil nek kmet, da je trs s starim kožuhom odel, pa mu je le pozebel. Gledé na to skušnjo, da le prenašlo otaljenje pozeb vzroči, so nekateri poskušali zjutraj vrte z mrzlo vodo kropiti.

Kaj velja o teh poskušnjah? — Ako ne moreš rastlin s slamo odeti, zvečerna kurjava nič ne bo pomagala; poskusi pa kuriti zjutraj, da bo dim zakrival vzhajajočemu solncu tvoj vrt ali vinograd. Z mrzlo vodo kropiti zelišča je tudi dobro; ali to se ne sme goditi popred, kakor ravno takrat, ko solnce vzhaja, ne poprej.

A. R.

Na znanje.

Na mnogobrojna vprašanja od raznih strani zaradi oddavanja divjakov, požlahtnenih drevesec itd. v prihodnjem spomladi, se vsem p. n. udom naznanja, da se bodo hruševi in jabelčni divjaki ter cepiči pri obnem zboru 17. aprila med udeležnike brezplačno delili, požlahtnjena drevesca pa bodo še le na jesen in bodočo spomlad na razdavanje prišla. Ob enem se p. n. društveni poverjeniki uljudno prosijo, da pošljejo svoja poročila za leto 1886 — o nabiranju udov — če tudi nikavno, kedor še tega do sedaj storil ni. — Vsled sklepa v odborovej seji od 5. jan. t. l. si ravnateljstvo išče lastnega, stalnega vrtnarja.

„Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo“ v Št.-Jurju ob juž. žel., 6. febr. 1887.

Val. Jarc, tajnik.

Sejmovi. Dne 14. februvarija v Račah, Sevnici, Ponikvi, Brežicah in v Žalcu. Dne 16. febr. v Bučah. Dne 17. febr. v Šoštanju in dne 19. febr. na Górnji Polskavi.

Dopisi.

Iz Ptujja. (V zadevi podružnice družbe sv. Cirila in Metoda za Ptuj in okolico.) Lani o tem času poslali smo sedemnajstim župnijam, oz. g. župnikom ali znanim domoljubom širnega Ptujskega okraja poziv, naj pristopijo in se oklenejo naše „podružnice“. Iz ozirov varčnosti — ne gledé na razne sitnobe pri ustanovitvi — nasvetovali smo pristop k Ptujski podružnici. In glej! naše vabilo ni bilo čisto zastonj! Poslali so v kratkem času imenik društvenikov z doneski: č. g. Jakob Trstenjak iz sv. Marjete pod Ptujem, č. g. Josip Šinko iz sv. Lovrenca v slov.

gor, č. g. Jurij Purgaj iz Cirkovec, č. g. Davorin Meško iz sv. Barbare v Halozah in č. g. Ropert Šuta iz Zavrča. Slava tem gospodom za domoljubni trud, da bi nam še oni, oziroma njih nasledniki v prihodnje ostali zvesti in vztrajni v izpolnjevanju vzvišene domovinske dolžnosti! Z nevoljo in žalostjo pa moramo tukaj zabeležiti, da iz dvanajstih župnij nismo doslej dobili nikakega odgovora. Ne moremo si misliti, da bivajo v onih župnijah samo na jeziku Slovenci, ne v srci. Slovenci v cenih besedah, ne v djanji in delih! Vse se da doseči, le dobre volje je treba in prave, ognjene ljubezni do družbe. Če pa z mirno, prepričevalno besedo ne opravimo nič, agitujmo in delujmo močneje! „Saj pač dovolj ognjena ljubav do doma ni nobena, če strastna ni“. O tej priliki še enkrat ponavljamo in povdarjamo namen in pomen družbe sv. Cirila in Metoda: „Vsestranski podpirati in pospeševati slovensko šolstvo na katoliški narodni podlagi. Družba za slovenske otroke napravlja in vzdržuje šole in otroške vrtove, ali pomaga napravljati in vzdrževati jih, dovoljuje podpore in nagrade, izdaja primerne spise in knjige.“ Družbeniki so: pokrovitelji, ki plačajo enkrat za vselej najmanj 100 gld.; ustanovniki, ki plačajo enkrat za vselej 10 gld.; letniki, ki plačujejo po 1 gld. in podporniki po 10 kr. na leto. Imena družbenikov z doneski naj se blagovolé pošiljati g. dr. Franu Jurteli, odvetniku, ali pa č. g. Franu Hirti, beneficijatu v Ptuj. Vršimo svojo narodno dolžnost!

Iz Kotmare vesi. (Kmečka zveza.) Naj še tudi jaz nekaj o kmečkej zvezi spregovorim. Njo so lansko leto nekateri velikaši v Grabštanju pri Celovcu ustanovili. Tej zvezi je spisal vodila in je bil do novega leta tudi njen tajnik g. A. Mačnik, nekdanji urednik liberalnih in brezvernih novin. In ti liberalni Salomoni hočejo nas kmete naenkrat potegniti iz mlake, v katero so nas postave, največ od njih privrženecv skovane, potlačile. Kako dolgo se že naš boritelj in rojak g. prof. Andrej Einspieler trudijo in pišejo v časnikih in predlagajo v deželnem zboru nam kmetom zares koristne postave, ali njih nasprotniki in sedajni kmečki zavezniki tega nočejo videti ali slišati, toda prišel bo čas, ko bo pravica morala obveljati. Tudi to se nam ne dopade, da ti kmečki zavezniki nas Slovence v njih govoru in pismih le zaničljivo „bindišarje“ imenujejo, kakor bi mi našega poštenega imena Slovenci ne zaslužili. Pa čujte še, kaj poprej omenjeni tajnik g. Mačnik v nemškej kujižici, katero je izdala kmečka zveza v popis njenega delovanja; a ta se po slovensko tako-le glasi: „...Potem postane kmet samostojen, čislán mož — mož, ki se ga bo, če treba, vse balo, na čegar glas se bo slušati moralo. Potem kmet ne

bo nobenih vodnikov potreboval, kateri so ga navadno za nos vodili in ga še vodijo!“ — Koga g. Mačnik z besedami — „ga še vodijo“ — mēni, ali ni zdaj on in njegovi privrženeci prvi kmečki voditelji! Bomo že videli, kako se bodo te prerokovalne besede spolnile.

Od sv. Janža na Drav. polju. (Sloga jači, nesloga tlači.) Res to so blage besede pa tudi resnične, ako se tako ravna. To bodo čitatelji tega lista sami izprevideli iz javnih dopisov od tukaj v pretečenem letu. Zatoraj ni moj namen starih reči premlevati, temveč jim hočem v tekočem letu javiti, kako složno da se ravna tukajšnja občina s cerkvenimi in šolskimi, posebno z narodnimi vredbami. V prvi vrsti je toraj dolžnost, da tudi javno počastimo svojega župnika, gosp. Janeza Nep. Simoniča, za njih neutrudljivo delovanje v cerkvenih zadevah. Posebno jim pa častitamo, ker so z dnem 20. januarija bili imenovani v Ptuj kot tukajšnji šolski nadzornik. Iz nasledka se razvidi, kako trdno zaupanje imajo hvaležni farani do svojega dušnega pastirja. Kakor se je uže od tukaj razglasilo, da napredujemo v narodnem razvitku, pa mi bodo dragi čitatelji sami pritrdili, da je bilo potrebno složnosti, v kateri so vrli narodnjaki vestno ravnali, predno smo dotlej dospeli. Ali mi bi še tega ne bili dosegli, ko bi nam na čelu ne stal naš vrli, neutrudljivi g. Jaka Golob. Mož nam je zapisan z zlatimi črkami v srce.

J. Š. Starški.

Iz Brega pri Ptuj. Volitve so pri nas bile dne 31. pretečenega meseca in so se jako slabo obnesle; kajti propadli smo mi Slovenci. Ker imajo tudi pravico naši ptujski brkasti gospodje voliti, to nam je krivo, da smo propadli, pa lahko bi tudi mi zmagali, da ne bi naši nemškutarji si bili toliko prizadevali. Pripeljali so s seboj vina in kruha in točili ga po debelem tem, ki so volili le nemškutarje. Volilne liste so jim pa proč jemali in trgali ter pod pete metali. Dosti pa so jih osleparili. Pri nas so po sili Nemci. Svoj materni jezik so pod pete pognali in se sramujejo Slovenci biti. Imeli smo doslej narodnjaka za občinskega predstojnika, cela tri leta smo si bili prav zadovoljni, ker smo bili Slovenci zmagali, ali zdaj so se hudo nemškutarji uprli. Celi den so kočije in vozički po Ptujem predmestju drdrali, da že skoro ni bilo mogoče se jih ogibati ter so kričali: „Mi smo gospodje, ne moremo si s kmetom enaki biti!“ Drugi pa so govorili: „Kaj bomo mi kmete v našo občino volili, mi smo trgovci in mojstri rokodelstva! Zakaj bi mi kmete v občinskem zastopu imeli; kmet naj si polje obdeluje.“ Tako so se cela dva meseca zbirali po gostilnicah in si roke podajali za mož-besedo. Iz naše občine pa bi sičér morali deset občin razdeliti, pa bi še premalo

bilo za naše mojstre, ker bi vsak rad občinski predstojnik bil. Povrh pa so nekateri moške za en požirek vina, pa za grizljive kruha prodali svojo slovenščino. Če je volja božja, da dočkamo zopet tri leta, bo pa zmaga naša, sam Bog nam jo daj!

Slovenski kmet.
Od Pesnice. (Slovenci pozor! Nemški šulverein.) Gotovo bi se pred nekaj leti ne bil nihče nadjal, da bodo tukajšnji priseljenci in njih pomagači hoteli nas vse strahovati in ponemčiti. Zdaj so si izmislili šulvereinsko šolo in bi jo radi tam na Pesnici ustanovili. Največ si prizadeva g. stotnik Simlinger, on pošilja svojega viničarja okoli podpisov loviti, nekaj Judežev se je že podpisalo, nekateri pa ga prav neprijazno odpravijo. Med podpisanimi so vsi tukajšnji priseljenci in njih privrženci, omenim nekatere, ti-le so: g. Simlinger, Vacek, Stetel, Rošker in poštnar Fr. Weingerl i. dr. Zato se obračamo mi Slovenci posebno do prečastite duhovščine v Jarenini in pri Spod. sv. Kungoti, ker njih besede imajo največ upliva pri ljudstvu, da svarijo in opomnijo ljudstvo pred brezvernim šulvereinom in svarimo vse občinstvo, da se ne podpišete na nastavljene limanice. Ti, kateri se podpišejo, storijo se enaki Judežu, kateri je nedolžno kri izdal. Zato, Slovenci, pozor! Ne podpišite se nikomur, pokažite vsakemu dveri, kateri hoče podpis od vas. Otroci se bodo gotovo na trirazredni šoli v Jarenini več naučili, kakor pa na enorazredni brezverni v Pesnici. Iz tega se tudi kaže, kako potrebna bi bila v Jarenini podružnica sv. Cirila in Metoda. Ona bi najbolj zavračala šulvereinske kričave in svarila ljudstvo pred njimi. Najprvo se je vzdignil proti šulvereinarjem bivši Pesniški župan, g. Alojz Weingerl, ter je postal iz Savla Pavel, za to mu gre tudi hvala. Šulvereinu pa naj veljajo besede pesnikove;

Naj te vdari grom z visočine,

Izdajalca domovine!

Iz Ribnice. (Veseli občni zbor.) [Konec] Gosp. K. nagovori izvoljen odbor z jedrnatimi besedami skrbeti po očetovsko, da se društvo bolj in bolj širi, da svoj blag namen doseže. Delali bomo! Ne udajmo se! — Ne udajmo se! je bil odgovor. Po prebranih pravilih se je začelo vpisanje udov, kojih je mnogo, jako mnogo pristopilo. Ribnica! zgubljena si za liberalce in nemčurje. Hajd Slovenci! pristopite! Narod, dom branite! Konečno nasvetuje gosp. K. slovenskim poslancem hvalo izreči za njihovo delovanje v deželnem zboru, ker se popolnoma strinjamo z njih sedanjim energičnim branjenjem naših svetih pravic. Trikratna „Slava“ poslancem je zadonela enoglasno po treh sobah. Godci cesarsko pesem zavrta in navdušenje je do vrha priklopelo. Predsednik sklene zbor, izreče presrečno zahvalo za

mnogobrojno udeležitev ter prosi drugokrat spet. Na svidenje gotovo! Ob šesti uri se je začela veselica, pri kateri so se vesele vsestranske napitnice glasile po vseh treh sobah. V najlepšem redu se je vse vršilo in na obrazih je bilo videti blago, srčno veselje in navdušenost za milo slovensko reč. Občno veselje so vzročili Rušani, ki so s predsednikom svojim g. Hlebom prišli pozdravljat najmlajšo hčer „bralnega društva“ v Ribnico, ter razveseljevat s svojimi pevci nove ude bralnega društva. Živahni govori, „živio“-klici se spet začujejo in ko potihnejo, zaslišijo se mile pesmice, koje so peli vrli narodnjaki bralnega društva staroslavni Ruš. Slava bralnemu društvu v Rušah! slava predsedniku! slava pevcem in tovaršicam, ki so tudi prišle pozdravljat hčerko Ribniško, je živahno donelo. Tacega veselja in navdušenja uže nisem dolgo, da dolgo časa doživel, lahko toraj rečem: „Kdor ima srce — Zna za dom solze; — Za slovenske domovine naj, — Za njo rad živi, — Za njo hrepeni — Njo, le njo bo ljubil vekomaj.

Od sv. Križa pol. Slatine. (Naše društvo. Naše petje.) Dne 2. februarija imelo je naše kat. polit. društvo svoj občni zbor. Zborovanja vdeležilo se je lepo število naših kmetov. Debatiralo se je prav živahno, in nam je to svedočba, da naš kmet dandanes dobro vé, za kaj da mu je skrbeti. Ako se bode v tem duhu ljudstvo znanprej izgojevalo, bodo lažiliberalci kmalu „na suhem“. — Zvečer je bila veselica, ktere se je razun domačinov udeležilo lepo število odličnih sosednih gostov, dvorana je bila prenapolnjena. Posebno mi je omeniti, da nas je razveselilo lepo število naših bratov Hrvatov. Živel! Pogrešali smo pa nekatere naše „sosedne“, ki so sicer vrli, pa — iz svojega „staroverskega fraka in cilindra, ali pinje“ še niso izlezli! Upamo, da se jim to posreči! — Pri veselici peli so naši domači fantje in dekleta prav dobro, ter so se nekatere pesmi morale ponavljati. Prvi nastop naših pevcev se je tedaj vsekako prav dobro obnesel, naj bi bil ta vspeh mladim „Cecilijancem“ v spodbujajo, da bodo tudi znanprej petje z veseljem gojili. Konečno izrekamo pa hvalo vsem prijateljem kat. polit. društva, ki so nam pripomogli, da se je veselica tako vrlo obnesla.

Iz Vurberka. (Dober svet.) So ljudje, da-si drugač pametni, vendar pa ne vedó, da v pričó otrok se mnogokrat govoriti ne sme, kar odraščeni med seboj storiti znajo. Pa žalibog, nahajajo se taki brezvestneži, ki v pričó nedolžnih otrok najostudnejše reči govorijo in grde burke uganjajo, ne da bi pomislili, da s takim obnašanjem strup vlivajo v mlado dušo. V naših krajih se godé take neotesane, grde govorice in burke najbolj po krémah in gostijah, pri teh pa so navadno tudi otroci navzoči, a kako puhjš-

ljivo govorijo in se vedejo nekateri godci. Ali ne, da bi stariši navzočih otrok godce opozorili na nespodobnost, krobotajo se še temu. To ni prav! Kristjanski hišni gospodar, pri katerem se gostija služi, naj godcem ostro prepove v v pričo otrok pohujšljivo govoriti, ali pa si naj godce najme, ki znajo pametne šale uganjati. Pri ženitovanjih se lahko veseli in smeji, pa brez nespodobnih burk. Komu se na pr. ne studi, ako pride godec kot babura oblečen za kuharico pobirat? Da je že kot ženska oblečen, naj bo, pa le kako gnjusno se nekateri obnašajo, to ni prav! Sicer pa niso vsi godci enaki. Te vrstice pisal sem zato, ker se mi otroci, ki se pohujšajo, smilijo.

Prijatelj otrok.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Da ni vse v redu gledé mirú, kaže prepoved c. kr. vlade, vsled katere se konji ne smejo več prodajati v tuje države. V državnem zboru pa je minister baron Ziemalkowski izrekel misel vlade — da še ni nobene nevarnosti za naše cesarstvo. Vse eno pa nam je treba biti pripravljenim. Zato snidete se tudi prve dni marcija delegaciji v Pešti, da dovolite kacic 30 milijonov za vojne priprave. O tistem času bode tudi cesarska rodovina v Pešti. — V državnem zboru se razpravlja sedaj vsaka stvar nekam srdito in nam se dozdeva, da išče nemškoliberalna manjšina uzrok za to, da izstopi iz zbora, večina pa se izogiblje ji ga podati. — V Gradcu izhaja sedaj že tretji mesec „Deutsche Presse“, list ima nalogo, da nadelava pot mislim Jurija vit. Schönereja, moža, v čegar rokah je „bauernverein“. Ako vitez ne bode več sreče imel z listom, kakor je ima z njegovim urednikom, Besozzijem in pa s bauernvereinom, potem bode g. vitez kmalu Jurij „brez konja“. — Koroška dežela ima deželni zbor še bolj nemšk in liberalen, kakor ga imamo v Gradcu, gospodar pa je še slabši, kajti Korošcem bode treba koj 44% dolagati na ces. davek, pri nas je že dosta z 38%. Škofija še je zmerom udova. — Na Kranjskem imajo sicer zimo, kakor mi, vendar pa ni bilo na višjih gorah več snega in pastirji so gonili ondi ovce že na pašo. — V Gorici se ustanavlja slov. telovadno društvo ali „Sokol“. Nabira za prof. Erjavčev spominek se obnaša dobro. — V Trstu sta se dva ital. časnikarja stepla kar na ulicah, enega so zapeljali potlej v bolenišnico, drugega v ječo. Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Trstu se je poprijela z živahnostjo, kakor je le ženski lastna, svojega dela ter ima že lepo število udov. — Po Istri so z atosilni italijanski delavci na večih krajih kuž ne bolezní, revne bolenike zapeljejo pa v tržaško bolenišnico. To je še dobro. —

Hrvaški deželni zbor snide se prihodnji torek, skupaj pa ostane za kacic 6 tednov. Največ dela mu bo dala regnikolarna komisija, to je: sklepi tistih poslancev, ki so se z ogersko vlado pogajali za pravice hrv. kraljevine. — Minister Tisza ne išče več ministra za finance, z svojim drugim poslom prevzame še tudi to ministerstvo sam. Mož si upa veliko. — Zadnji čas se je veliko konj izvažalo iz Ogerskih krajev, največ na Grško in nekaj tudi na Italijansko. Kakor se računí, dobili so lastniki okoli 3 milijone za-nje.

Vnanje države. Bolgarija je še zmerom udova ter še ne zna nihče, kdo da zasede h koncu knežji prestol. Sedanji bolgarski vladi tudi princ Leuchtenberg ni po volji. Cankov, ki drži z Rusijo, nima sreče. še celo turški minister ne mara njegovih predlogov, kaj prida tedaj že niso za Bolgarijo. V tem pa prede bolg. vladi za denar, sedaj so izdali ukaz, da ne velja odslej ruski rubelj nič in da se od vzame vselej za vlado, če ga poskusi kdo izdati. Ta ukaz je znamenje sovraštva do Rusov, še več pa za to, da si hoče dobiti vlada denarja, bodi karkoli. — Iz balkanske zaveze, to je iz zaveze med Srbijo, Rumunijo in Bolgarijo ne bode nič. rumunski kralj ne mara priti pri caru v zamero, zato pa se tudi Srbija odslej nagiba bolj na rusko stran in dr. Ristič — ki je prijazen Rusom, utegne ondi krnilo vlade vzeti v roke. Z njim pa dobi avstrijsko cesarstvo enega sovražnika več. — Tudi Rusija ne pusti več konj iz države, car pa še zatrjuje slej kakor prej, da ne mara vojske. To je že mogoče, toda ali se je bode še dolgo braniti zamogel? — Nemški cesar je nastopil svoje 90. leto, dolgo torej ne more več živeti in tedaj se sodi, da bode Bismarck še tako dolgo motal štrenjo, dokler cesar ne umrje. Podoba je vsa za to. Bismarck in poleg njega stari general Moltke bije sicer ob vojni bobenj, toda najbrž za to, da zmaga pri sedanjih volitvah stranka, ki dovoli Bismarcku znanih 41.000 vojakov za 7 let. Iz istega namena se je tudi izmislilo neko papeževo pismo, v katerem se bere, da sv. Oče niso zadovoljni s katol. poslanci, ki so zoper Bismarkovo terjatev. Pismo se vé, da ni bilo doma v Rimu, ampak brž ko ne v Berlinu samem. Pomozi, kar pomore! — V Belgiji so delalci nek „poziv“ vtihotapljevali celo v kosarne ter so v njem vabili vojake, naj bi v Belgiji sklicali republiko in s tem se ve, da odstavili kralja. Policija pa jim je prišla na sled ter je poziv ugrabila. — Pri Francozih se vrača sedaj že nekaj pamet ljudém v glave ter niso več toliko sovražni sv. cerkvi. Tovneji so že v poslaniški zbornici vzprejeli več cerkv. zavodov, za katere bode skrbela država. Doselej jim pa niso le beliča dali. — Italijani imajo vojsko v Afriki ter so jih že precej dobili po

hrbtu. Dne 25. pr. m. jih je abesinski kralj do dobra natepel in pri mestu Massanah so Italijani izgubili nad 400 mož. Iz Italije so sedaj sicer pomoči poslali ali veliko je vprašanje, je-li še pride pomoč v pravi čas. Krivi te vojske so bojda Rusi, vsaj laški listi pišejo jim jo na rovaš. — Vojske se bojé celo v Ameriki. Gosposka zbornica v Washingtonu je tovnaj 31 milijonov dovolila za oboroževanje vojnih ladij.

Smešnica 6. „Povej“, svari učitelj nemarnega učenca, „povej mi, čemu pa hodi otrok v šolo?“ — „Saj res“, odreže se France, „tudi jaz sem čez to že večkrat premišljeval“.

Razne stvari.

(Cesarski dar.) Svitli cesar so mladi požarni brambi pri sv. Janžu na Dravskem polju 80 gld. podelili iz lastnega premoženja.

(Milostljivi knez in škof) so darovali tukajšnjim šolskim sestram 100 gold. za poplačanje dolgov, nastalih pri cerkvenem zidanju.

(Raičev spomenik.) Odbor za nabiranje denarja, da se napravi pok. B. Raiču nagrobni spomenik, prosi, da se mu dopošiljajo doneski v tem ali še tudi v prihodnjem mesecu in sicer ali v posojilnico ali pa blagajniku č. g. P. Benku Hrtišu, guardijanu na Ptuju. Ob enem se naznanja, da se posameznim ne pošiljajo pozivi. Za odbor: Dr. Jurtela.

(Slov. matica.) Odbor „slov. matice“ v Ljubljani ima v soboto dne 12. februarja t. l. ob 5. popoldne svojo 75. sejo. Na dnevnem redu so poročila raznih odsekov.

(Čitalnica.) Pri sv. Petru pod sv. gorami priredi v nedeljo dne 13. t. m. tamošnja čitalnica ob 3. popoldne svojim udom veselico s tombolo. Ni dvoma, da se je udje vdeležijo v obilnem številu.

(Slov. šolsko društvo.) Podružnica sv. Cirila in Metoda za Ptuj in okolico, ima v četrtek dne 17. februarja svoj redni občni zbor ob 7. zvečer v Narodnem domu na Ptuju. Na dnevnem redu je med drugim tudi volitev novega odbora.

(Posojilnica) Posojilnica v Pišecah nima že v nedeljo dne 13. ampak ima še le dne 20. februarja svoj občni zbor. Č. udje se prosijo, da pridejo v obilnem številu na zbor.

(Učit društvo.) Pri zadnji glavni skupščini se je za učiteljsko društvo v Ormožu volil ta-le odbor: Predsednik je g. Fr. Rakuša, nadučitelj pri sv. Bolfanku, g. J. Košar, nadučitelj pri Veliki nedelji, podpredsednik, gosp. A. Kosi, učitelj v Središču, tajnik, Fr. Pečar, nadučitelj na Holmu denarničar, gspdč. Milka Pirnat in g. J. Jurša, oba na ljudski šoli v Ormožu, pa sta odbornika.

(„Posojilnica“ v Mariboru.) Podpisani uljudno vabi gospode društvenike k rednemu občnemu zboru na dan 20. februarja 1887 popoldan ob dveh v posojilnično pisarno. Dnevni red: a) Poročilo nadzorništva o letnem računu; b) Sklepanje o porabi čistega dobička; c) Volitev dveh členov ravnateljstva; d) Razni predlogi. Za odbor dr. B. Glančnik, predsednik.

(Vranska čitalnica) je imela občni zbor 2. t. m. Voljeni so v odbor gg.: Oset Sim., predsednik, župnik Balon Ant. podpredsednik, Ivan Gabršek, blagajnik in tajnik, Meglič Sim. knjižničar, Stepic Ant., Južna Val. in Šventner Karl v odbor. Sklenilo se je, ako se na Vranskem ne ustanovi posebna podružnica družbe sv. Cirila in Metoda, pristopiti kot ustanovni ud Braslovški podružnici.

(Kat. pol. društvo.) Tako društvo obstoji že delj časa v Konjicah in še stoji zmerom na trdnih nogah, v tem ko so po drugod že vsa zaspala. Svoj letni obč. zbor ima letos v nedeljo dne 20. t. m. v isti hiši, kakor doslej.

(Podružnica) sv. Cirila in Metoda se je ustanovila na Rečici v Gornji Savinjski dolini in istotako na Zidanem mostu. O zadnjem imamo obširniše poročilo v rokah ter ga prinesemo, ako bode mogoče, v prih. številki.

(Krajni šol. sveti.) Nekateri krajni šolski sveti pustijo po več tednov ukaz okr. šol. sveta na Ptuju gledé nemškega poduka v šoli mirno ležati doma, a treba bi jim bilo hitro vložiti pritožbo zoper njega. Ako se hoče kdo pritožiti, mora to tudi storiti o pravem času. Komur pa se že reši pritožba do ministerstva, naj si tudi takoj zglesi, da se mu napravi pritožba do državnega sodišča.

(Dolga bolezen, gotova smrt.) G. Martin Valenčak, prej profesor na veliki gimnaziji v Mariboru, pozneje pa v pokoju v Celju, je dne 5. t. m. po dolgi in mučni bolezni umrl. Zapustil je dvoje nedoraslih otrok.

(Redka starost.) V Tržiču na Kranjskem sta zadnji pondeljek dva starčka stopila pred oltar, da obnovita zakonsko obljubo po 60 letih. Mož, Lovre Hladnik, je star 80, Mica, njegova žena, pa 75 let. Poročal ju pa je nju sin — župnik J. Hladnik. Take poroke ne obhaja kdorbodi.

(Nesrečni pad.) Fr. Majarič, posestnik v Golobinjeku pri Planini, je ponesrečil ter je čez cesto v precej globok jarek padel. Še le v jutru našli so ga, ali bil je že mrtev.

(Liberalci.) Taki so gotovo možje, ki sedé v obč. odboru pri sv. Lovrencu v puščavi. Sklenili so v svoji zadnji seji, da ne dajo tamošnjemu „bralnemu društvu“ nič več dovoljenja napraviti kacic veselice. V tem društvu pa so najodličniši in najpremožniši posestniki iz Št. Lovrenške občine. Ali vam je tedaj to liberalen sklep!

(Popravek.) V 2. številki „Slov. Gosp.“ od 20. prosinca 1887 na strani 23. se nahaja pod nadpisom „Bauernverein“ zapisek, v katerem se trdi, da je to društvo izdalo okrožnico, v kateri je bilo polno psovka zoper katoliško vero in sploh šuntanje zoper sedanje razmere v cesarstvu. To pa, kar se tu trdi, ni res. kajti ta okrožnica se upira edino zoper vselitev židov in zoper razširjenje židovstva. S spoštovanjem za „Kmečko društvo mariborske okolice“: v društveni oblasti načelnikov namestnik: J. Ferk, posestnik v Kortinu, sodn. okr. Slov. gradec. Tajnik: Avgust Krumholz, kmet v Unter-Vogau, sodn. okr. Leibnitz.

(Premeščanje.) G. dr. V. Wagner, pristav c. kr. okr. sodnije v Šmarju, gre na enako mesto v Weiz, od ondot pa pride g. Jos. Mihelič za pristava c. k. okr. sodnije na Ptuj.

(Kljubovanje.) Iz Št. Lovrenca na Kor. žel. smo izvedeli, da bode tamošnje kmečko bralno društvo vendar enkrat spet in sicer dne 20. t. m. zborovalo. Znani občinski odbor je sicer trikrat rekel, da ne, a c. kr. okrajno glavarstvo je reklo, da! Vspored priobčimo prihodnjic.

(Kolek.) Od časa do časa izpremeni vlada zunanjo podobo kolekov. To bi se imelo tudi to leto izgoditi. Kakor pa se sliši, ostane s koleki letos pri starem. Najbrž jih niso toliko spečali, ali med ljudi spravili, kakor so bili s kraja mislili.

(„Sav. Sokol“) usoja si slav. občinstvu uljudno naznanjati, da so na odličnem plesu, ki ga priredi on dne 13. t. m. ob 1/2 8. uri zvečer v Mozirji, tudi maske dobro došle! P. n. rodoljubne rodbine, ki po naključju niso dobile vabila, se isto tako najuljudneje vabijo.

Odbor.

(Duhovske spremembe.) Č. g. Jože Tombah, župnik pri sv. Vidu na Pohorju, dobil je nadžupniško v Rogatcu. Č. g. Jarnej Cocej župnik na Paki, je umrl star 62 let, provisor pa je postal tamošnji kaplan, č. g. Vinko Baumann. Kaplanija ostane prazna.

Loterijske številke:

V Gradcu 5. febr. 1887: 13, 31, 89, 18, 60
Na Dunaju „ „ 9, 12, 38, 73, 53
Prihodnje srečkanje 12. februarja 1887.

V lekarni pri „Zamorcu“

na Dunaju, Tüchlauben 27

se dobijo vse zdravilne specialitete in zdravila vsaki dan po pošti.

4-24

Kobila na prodaj!

Prav izvrstna, 5letne starosti, rujave barve in 15 1/2 pešice visoka pri gosp. F. Sorjanu v Frankovcih pošta Ormuž.

Zahvala.

Za mnogobrojno udeležbo pri sprevedu dne 3. t. m. umrlega nepozabljivega nam soproga, ozirom očeta. gospoda

Franjo Šentak-a,

veleposestnika na Vranskem,

posebno preč. gg. duhovnikom, p. n. gosp. uradnikom, slav. občinskemu zastopu in tržanom, slav. šolskemu vodstvu, slav. „Savinjskemu Sokolu“, slav. požarnim brambam iz Žavca in Vranskega, gg. pevcem, kakor tudi sorodnikom in prijateljem od blizu in daleč. potem za darovane prekrasne vence izrekajo dolžno prisrčno zahvalo
Žalujoča udova in otroci.

Naznanilo.

Zaradi preseljevanja se proda prostovoljno: malo lepo gospodarstvo s 5 orali zemlje, travnike, njive in vrta, zidan hram in gospodarsko poslopje na Radgonski okrajni cesti, pol ure od mesta Ptujkega. Cena 2500 gld. Več se izve v pisarni bilježnika Karola Fillafero v Ptuj.

1-2

Prodaja vina.

C. k. okrajna sodnija Gornje Radgone naznani:

Dne 21. februarja 1887 se bode iz zapuščine pokojnega 2. jan. v Gradcu umrlega gospoda duhovnika (beneficijata) Jožef Verbnjaka, 11 polovnjakov vina, ležečih pri vinogradu rajnega v malem Janškem vrhu, po poprejšnji cenitvi in za gotovo plačilo, ampak ne izpod cene, med 9. in 12. uro predpoldan, po prostovoljni dražbi prodajalo.

C. kr. okrajna sodnija Gornje Radgone, dne 5. februarja 1887.

1-2

C. k. okrajni sodnik.

Naznanilo.

Pri Tomažu Kranjcu, po dom. Maleč v Frajhamu dela se že olje. Dela se olje vsake vrste in sicer do bin-kosti.

Za obilo obiskovanje se priporočuje

Tomaž Kranjc.

3-3

Krajne in potovalne zastopnike

sprejema banka „Slavija“ po jako ugodnih pogojih. Ponudbe pošiljajo naj se glavnemu zastopu v Ljubljani.

3 3

Povabilo

k slovenski veselici, koje priredi narodni gostilničar Ivan Vivod pri sv. Florijanu v Doliču v lastni hiši 13. svečana 1887. Začetek točno ob 5. uri zvečer.

Spored:

I. Igranje na „citre“ s spremstvom raznih slovenskih melodij, uglasbeno od gosp. Franjo Korun-a. II. Tombola. III. Venček slovenskih pesmi, poje zbor pevcev iz Šaleške doline. IV. Ples in prosta zabava.

Vsi č. gg. narodnjaki in prijatelji slov. veselic se vljudno vabijo k najobilnejši vdeležbi.

Podpisani bode gledal za izvrstno zabavo in dobro postrežbo.

Z najodličnejšim spoštovanjem
Ivan Vivod.

Podučiteljska služba

na trirazrednici v Cirkovcah IV. plačilnega razreda se umešča. Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do konca februarja 1887 pri krajnem šolskem svetu v Cirkovcah vložijo.

Okrajni šolski svet v Ptuju,

dne 24. januarja 1887.

3-3

Predsednik.

Par kočijskih konj

želi nekdo kupiti. Barva bodi rujava ali bela.

Lastnosti: Konji morajo biti v kočijsko vožnjo dobro vpeljani; popolnoma varni; razume se, brez vseh pogrškov; ne pod 4 in ne nad 6 let stari, in ne manj kakor 16 pesti visoki.

Lastnik konj naj poizve pri uredništvu „Slov. Gosp.“, kjer bo izvedel vse potrebno.

Mešetar se pri kupu ne sprejme. 2 3

P. n.

Dovoljujem uljudno naznaniti, da sem odprl dne 17. prosinca t. l.

odvetniško pisarno

pri sv. Lenartu v Slov. goricah v hiši gosp. M. Polič-a.

Z odličnim spoštovanjem

4-4

dr. Janko Lešnik.

Razprodaja blaga.

Prodaja se v Brežicah na Štajarskem vsa zaloga blaga Matevž Preskerjeve stečajne (konkurzne) mase z vsem pohištvom vred.

Vsa sodnijsko precenjena zaloga se bo poprečno za gotovo plačilo izročila tistemu, ki največ ponudi.

Dotične ponudbe blagovolé se poslati do 15. februarja t. l. podpisane oskrbniku stečajne mase.

Ponudbe izpod 4000 gold. se sploh ne sprejemajo.

Zalogo blaga in pohištvo, ležeče v Preskerjevih štacunah, ter dotični sodnijski inventar sme vsakdo pred ponudbo pregledati.

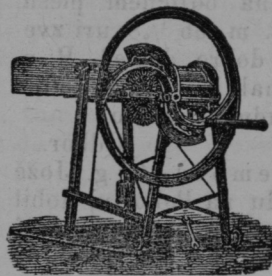
Dr. Gvidon Srebre,

oskrbnik Matevž Preskerjeve stečajne mase
v Brežicah.

2-3

Rezalnice za krmo,

najboljši pridelek s poroštvo za dobro delo.

Marka UKS, širokost stočja ali žrela 21 cm. ali 8 palcev, reže v trojni dolgosti, namreč $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ in $\frac{3}{4}$ palca blizu za 10 glav živine in velja 40 gld.

Marka UMS, širokost stočja 25 cm. ali $9\frac{1}{2}$ palcev reže v čveterni dolgosti $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$ in 1 palec, zadostuje za 15 glav živine in velja 45 gld. Marka UGS, širokost 32 cm. ali 12 palcev reže tudi v čveterni dolgosti $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$ in 1 palec in je za 25 glav živine, velja pa 50 gld. Rezalnice s stopalom, tako namreč da človek, ki vloži, ob enem tudi reže, veljajo za 3 gld. več.

Razpošiljamo te rezalnice **franko** na vsako železniško postajo na Štajarskem, Koroškem, Kranjskem in Hrvaškem proti povzetju ali pošiljati zneska. 7-10

Wogg & Radakovits
prodajalnica železnega blaga v Celju.

Govor gosp. poslanca dr. Dominkuša

v štajarskem deželnem zboru dne 21. januarija 1887.

Priznati moram, da sem po izvrstno osnovanem, s filozofiškim duhom in državno moдрostjo napolnjenem govoru Njega svetlosti kneza Liechtensteina premišljeval, ali bi se naj odpovedal besedi, za katero sem se bil oglasil.

Ker sta mi pa gospoda, ki sta govorila zadnja pred menoj (baron Hackelberg in dr. Heilsberg), olajšala prehod in ker še imam nekaj navesti, kar se tiče baš posebnih razmer v naši deželi, moram prositi visoko zbornico za nekaj časa potrpežljivosti.

Pred vsem moram omeniti, da tudi po mojem mnenju presojevanje o pomenu in uplivu naredbe pravosodnega ministerstva, ki je izdana samo za Češko in Moravsko. in vprašanje, če je pravosodno ministerstvo s tem prestopilo svojo kompetenco, po deželnem redu ne spada v kompetenco štajarskega deželnega zbora in o tej stvari se moremo posvetovati tukaj le z ozirom na to, da večina predlaga, da bi se s tem tako rekoč že naprej ugovarjalo vsakim poskusom, na ta način kratiti pravice nemškemu jeziku na štajarski zemlji, to je, da bi se izdala podobna naredba za nadsodišče za Štajarsko, Kranjsko in Koroško v Gradci in le z ozirom na to se hočem spuščati v presojevanje dotične naredbe.

Da brez vsega uzroka trdi dr. Aussererjev predlog, katerega je posebni odsek priznal za svojega, da je nemščina jezik notranje službe pri sodiščih in političnih oblastvih, to je dokazal že poročevalec manjšine, sklicujoč se na Galicijo, Dalmacijo, Primorsko in južno Tirolsko.

Ko bi bilo to načelo tudi pravo, zato bi ga ne bila rušila omenjena naredba za Češko. Ta ne določuje drugega, nego da se v slučajih, v katerih se po obstoječih naredbah ima izdati odlok samo v enem deželnih jezikov, že poročila spisujejo v istem jeziku, v katerem se bode izdal odlok.

Ta naredba opira se na § 9 naredbe, katero je ob svojem času izdal ekscelencija minister Stremayr za Češko, kateri slove: „V civilnih pravnih prepirih se ima izdati odlok z uzroki vred v onem deželnem jeziku, v katerem se je obravnavalo, ako se pa stranki niste posluževali istega deželnega jezika, ima se izdati odlok v obeh deželnih jezikih, ako ni nikakega sporazumljenja, v katerem deželnem jeziku se bode izdal odlok.“ Če je bila obravnava samo česka ali pa samo nemška, se je že po omenjeni naredbi moral izdati odlok v jeziku, v katerem se je obravnavalo; če se je pa obravnavalo v obeh jezikih, se je moral izdati odlok v obeh jezikih, če se kje stranki o tem niste drugače sporazumeli.

Ukaz iz dne 23. septembra l. l. pa v tem ni nič premenil razen tega, da se poročila pišejo že v onem jeziku, v katerem se bode izdala rešitev, s tem pa odpade samo pri nadsodišču v Pragi prestavljanje kakih 8000 aktov vsako leto, s čimer se bode prihranilo mnogo časa in truda.

Razmer na Českem ne poznam iz lastne skušnjaje, toda mislim, da omenjeni ukaz pravosodnega ministerstva ne bode imel prav nobene uplive na to, kakošnje jezikovno znanje se bode zahtevalo od svétnikov, ki so nastavljeni pri Praškem in Brnskem nadsodišču, o katerih se je obravnavalo v češčini ali v obeh deželnih jezikih, zahteva popolno znanje češčine.

Ako se trdi, da je dotični ukaz spravi varnost pravosodja v nevarnost, da je bilo v tem oziru prej bolje, ko so se prevajali referati, to se bode javaline dalo zagovarjati.

Dosedaj je veljalo, da ni samo pravica, ampak celo dolžnost eksekutivne oblasti, izvajanje zakonov v njih okvirji urejevati z administrativnimi naredbami. Tako se je tudi vedno ravnilo in baš ministerstva, ki so bila vzeta iz tako imenovane ustavoverne stranke, izdala so celo vrsto naredb, ki so urejale jezikovno vprašanje sodiščem raznih kronovin po administrativnem potu.

Dovoljeno naj mi bode omeniti samo jedno tako naredbo. To je naredba pravosodnega ministerstva iz dne 28. februarja 1868 št. 1124, ki se je poslala deželnima nadsodiščema v Lvovu in Krakovu. Ta ima podpis jednega najprvih mož pravosodnega znanja, — moža, katerega tudi na nasprotni strani te zbornice ne bodo dolžili, da se ni brigal za nemške koristi: dr. Herbst. Prosil bi deželnega glavarja, da mi dovoli prečitati kratek odstavek iz te naredbe: „...Brez dvombe bi bistveno pospešilo poslovanje in povečalo zanesljivost sodnijskih posvetovanj in zaupanje vanje, ko bi pri sodiščih prve stopinje tamošnjega nadsodišča, kakor tudi pri nadsodišču samem, kakor je to pri okrajnih sodiščih v navadi, o sodnih ulogah in obravnava, ki se po obstoječih predpisih ne obravnavajo v nemščini, ampak v poljščini (za Lvov v ruščini) in o katerih se uroči rešitev, razsodba ali odlok v tem jeziku strankam, že dotični poročevalec spisoval eventuelni izvleček iz aktov, predlog in njega utemeljevanje v jeziku, v katerem se je uročila vloga ali vršila obravnava in se bi potem v tem jeziku poročalo in posvetovalo, kajti odpalo bi potem prevajanje sklenjenih rešitev in njih utemeljevanj, kar bi stvari le koristilo...“

Ta naredba se je izdala ob onem času, ko je še nemščina bila jezik notranje službe pri sodiščih v Galiciji. Tamošnje razmere so bile tedaj podobne sedanjim na Českem. Naredba Njega ekselencije pravosodnega ministra dr. Herbsta ukazovala je za nadsodišče v Levovu in Krakovu isto, kar je zaukazal sedanji vodja pravosodnega ministerstva za Prago in Brno. S tem, mislim, da sem dovolj izpodbil težka obdolženja, katera se navajajo v predlogu gospoda dr. Aussererja, oziroma predlogu odsekov večine, a za njih stvarno utemeljenje se pa ni ničesar navelo, da je namreč ukaz škodljiv pravosodju in da je pravosodno ministerstvo prestopilo svoj uradni delokrog. Sedaj hočem še izpregovoriti o dotičnih razmerah na Štajarskem, oziroma v okrožji Graškega nadsodišča.

Za rabo slovenščine pri sodiščih Celjskega okrožnega sodišča in v jezikovno mešanih okrajih na Koroškem so merodajne določbe ministerskih ukazov iz dne 15. marca 1862 št. 865, in iz dne 20. oktobra 1866 št. 1861 in iz dne 24. aprila 1882 št. 3208.

Prvi ukaz je obredil:

1. Da se zaslišanja zatožencev in prič, ki so zmožne samo slovenščine, po možnosti slovensko zapišejo v zapisnik ali pa vsaj odločilne stvari.

2. Da se zapisniki o prisegah po možnosti pišejo v tem jeziku, ali vsaj besede prisega.

3. Da morajo biti pri kazenskih in končnih obravnavah proti zatožencem, ki znajo samo slovensko, vsi sodniki, državnega pravdnitstva uradniki in zagovorniki popolnem zmožni slovenskega jezika.

4. Da se v omenjenih delih dežele pri sodiščih vzprejemajo slovenske uloge in tudi po možnosti slovenski rešujejo.

V ukazu iz leta 1866 se omenjeni ukaz tako pojasnjuje, da se imajo v onih okrajih Tržaškega in Graškega nadsodišča, v katerih bivajo Slovani, vzprejemati slovanske uloge ne le v kazenskih, ampak v vseh prepirnih in neprepirnih zadevah.

Ukaz iz leta 1882 pa naročuje strogo izvrševanje omenjenih ukazov, brez ozira na jezikovno znanje stranke, katera išče pravice.

Tedaj vidite, gospoda moja, da so Slovenci, kar se tiče pravosodja, dosedaj jako malo dosegli, da se je ustreglo le neizogibljivim praktičnim potrebam, da Slovenci še nikakor ne uživajo istih pravic kakor drugi avstrijski narodi.

Če se trdi v predlogu gospoda Aussererja, da bi ukaz pravosodnega ministerstva lahko resno vznemiril nemško prebivalstvo na Štajarskem, zlasti vzbudil bojazen, da se bodo nemški deželani polagoma izpodrinili z vseh častnih mest in iz državnih služeb, če se govori sploh o pretečem poslovenjenju Štajarske, če se

to ne godi na kakem razvnetem strankarskem shodu, ampak pred najvišjim sodiščem javnosti, v deželnem zboru: mora tako pačenje dejanskih razmer vsekako vsacega osupniti in vsak se vpraša, ali je prav slišal, dokler ne spozna, da ne gre pri enuncijaciji, ki se je uprizorila s takim truščem za vprašanje notranje pravosodne službe, ampak za strankarsko demonstracijo, katerej je le tolikrat imenovana jezikovna naredba bila sredstvo.

Ko bi kdo o tem še dvojil, prepričati so ga morali nazori, katere je dr. Ausserer navajal pri utemeljevanju svojega predloga.

Gospod dr. Ausserer misli, da se Nemci v Avstriji zatirajo in z nogami taptajo, prepir mej avstrijskimi narodi napravljaja nanj tak utis, kakor bi mrtvaško krsto zabijali. Naglašal je ljubezen do Avstrije, vendar ima ta ljubezen Janusov obraz, na jednej strani gleda na velikansko palačo, katero je zgradil nemški narod, na vrhu katere stoji železni kancelar, druga pa na ozko koč domovine. Gospoda, meni ne pride na misel, da bi komu zameril ljubezen do svojih soplemenikov ali pa iskal v takih izjavah nevarnih prikazni.

Kdor Avstrijo ljubi, ljubiti jo mora tako, kakoršnja je, kot zaščitnico vseh njenih narodov. Kdor hoče v njej mirno in zadovoljno živeti, spoštovati mora tudi pravice sosedove, ne le svojih.

Ko bi bile resnične notranje in vnanje nevarnosti, ki se nam slikajo v tako strašnih barvah, če je res, da avstrijske narodnosti in stranke stojé druga proti drugej z golimi in po vrhu še krvavimi noži in čakajo le trenotka, da jih bodo rabile, tedaj bi bila dolžnost vsakega domoljuba, delovati pomirljivo, ne pa s strašenjem še bolj razburjati strasti.

Vlada ni vrgla goreče baklje med prebivalstvo. Očitati se jej le mora, da ni v vseh deželah izvela državnih osnovnih zakonov, te stvaritve plemenitega in svobodnega duha, da ne varuje pravice slabšega, da je s tem pri terorističnih značajih, ki povsod žalibog dobé lehkoverno spremstvo, vzbudila misel, da smejo si dovoliti vse brez ozira na zakon, pravico in resnico.

S tem so združene nevarnosti, ki se ne dajo prikrivati, nevarnosti, ki sicer ne morejo izpodkopati države, kajti večina naroda še zdravo misli, toda motijo pa vendar le notranji mir.

Upati hočem, da bodo minole, kakor nevihta, in da napoči na zadnje dan, ki bode nas ali pa naše naslednike brez ozira na narodnost združil k mirnemu delu v kulturnih nalogah človeštva.